

Більшість науковців вважає, що ненормований робочий час (або день) означає неможливість нормування часу робочого процесу протягом робочого дня. Така позиція, вважаємо, є помилковою, бо вона, перш за все, ґрунтується на нормі п.1 постанови НКП СРСР від 13.02.1928 р. Але з розвитком певних наукових досягнень в галузі нормування праці та її оплати та практики їх упродовження, треба розуміти, що на сьогодні будь-яку роботу можна внормувати виходячи з існуючих норм часу, норм виробітку, норм обслуговування тощо.

Тільки правильна організація роботи, її планування на майбутнє дозволить уникнути введення для працівників ненормованого робочого часу.

Соловйов О. В.,
асист. кафедри трудового права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ДОПОМОГИ З ТИМЧАСОВОЇ НЕПРАЦЕЗДАТНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З НЕЩАСНИМ ВИПАДКОМ НА ВИРОБНИЦТВІ АБО ПРОФЕСІЙНИМ ЗАХВОРЮВАННЯМ

Допомога з тимчасової непрацездатності є самостійним видом страхового забезпечення. Як вид соціального забезпечення, допомога характеризується в теорії тим, що має строго цільове призначення, у нашому випадку — це часткове відшкодування заробітку, втраченого у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Така втрата може бути як пов'язана так і не пов'язана з нещасним випадком на виробництві.

Пунктом 1 частини 1 статті 35 Закону України від 18.01.2001 р. № 2240-III «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням» регламентовано, що у разі настання такого страхового випадку, як «тимчасова непрацездатність унаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві», застрахованій особі надається допомога по тимчасовій непрацездатності «у формі матері-

ального забезпечення, яка повністю або частково компенсує втрату заробітної плати (доходу)».

Допомога з тимчасової непрацездатності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням виплачується за весь період тимчасової непрацездатності застрахованого до його видужання або встановлення, стійкої втрати професійної працездатності. Розмір допомоги становить 100 відсотків середнього заробітку (оподатковованого доходу). При цьому перші п'ять днів тимчасової непрацездатності оплачуються роботодавцем за рахунок коштів підприємства, установи, організації.

Конвенція Міжнародної Організації Праці №121 від 08.07.1964 р. «Про допомоги у випадках виробничого травматизму» допускає можливість невиконання грошової допомоги протягом перших трьох днів. Так само як і в Україні, в багатьох країнах протягом перших декількох днів непрацездатності допомога виплачується роботодавцем, і лише випадки тривалої тимчасової непрацездатності оплачуються страховиком. Наприклад, у Німеччині роботодавець виплачує за рахунок власних коштів допомогу протягом перших 6 тижнів непрацездатності, що значно довше, ніж у більшості економічно розвинених країн. У Російській Федерації перші два дні непрацездатності у зв'язку з загальним захворюванням оплачує роботодавець за рахунок власних коштів. Але ця норма не відноситься до допомоги з тимчасової непрацездатності, яка призначається по соціальному страхуванню від нещасних випадків на виробництві й професійних захворювань. Виплата зазначеної допомоги здійснюється страхувальником, за рахунок страхових внесків на відміну від українського законодавства з першого дня.

Розглянемо відмінність допомоги з тимчасової непрацездатності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням від допомоги з тимчасової непрацездатності, яка настала внаслідок загального захворювання. Необхідно зазначити, що допомога з тимчасової непрацездатності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням відрізняється від допомоги з тимчасової непрацездатності, яка настала внаслідок загального захворювання, передусім, тим, що виплачується не Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, а Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань

України. Це по-перше. По-друге, допомога по «виробничій» тимчасовій непрацездатності виплачується згідно з абз.3 ч.4 ст.34 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» незалежно від тривалості страхового стажу в розмірі 100% середнього заробітку (оподаткованого доходу). На відміну від цього, допомога з тимчасової непрацездатності, яка настала внаслідок загального захворювання, виплачується в залежності від тривалості страхового стажу в таких розмірах:

- 60 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж до п'яти років;
- 80 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж від п'яти до восьми років;
- 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж понад вісім років.

Також необхідно звернути увагу на те, що інвалідам, які працюють на підприємствах та в організаціях товариств УТОГ і УТОС, допомога по тимчасовій непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, виплачується Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності починаючи з першого дня непрацездатності за весь період до відновлення працездатності.

Що стосується розміру допомоги з тимчасової непрацездатності, то відповідно до міжнародних норм розмір грошових допомог з тимчасової непрацездатності повинен бути не менше, ніж дві третини заробітку постраждалої особи.

Як згідно зі статтею 53 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням» так і згідно з частиною десятою статті 34 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» для розрахунку середньої заробітної плати застрахованого найманого працівника застосовується один і той же Порядок, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2001 р. № 1266.

Для розрахунків середньої заробітної плати враховуються всі передбачені системою оплати праці види виплат, незалежно від

джерел цих виплат. У розрахунки береться не тільки заробітна плата по посадовому окладу або за відрядними розцінками, але й оплата, нарахована працівникам за виконану роботу у відсотках від виручки від реалізації продукції, а також оплата, яка була видана в натуральній формі. До уваги приймаються надбавки й доплати до тарифних ставок, виплати, пов'язані з умовами праці, оплата роботи у вихідні й неробочі святкові дні, оплата понаднормової роботи. Крім цього, при розрахунках ураховуються всі види премій і інші передбачені системою оплати праці види виплат.

При будь-якому режимі роботи розрахунки середньої заробітної плати працівника проводиться виходячи з фактично нарахованої йому заробітної плати й фактично відпрацьованого їм часу за 6 місяців, що передують виплаті допомоги.

У всіх випадках середній місячний заробіток працівника, що відпрацював повністю норму робочого часу, не може бути менш встановленого законом мінімального розміру оплати праці. Якщо середній заробіток працівника менше мінімального розміру оплати праці, то допомога призначається в розмірі мінімальної заробітної плати на день настання страхового випадку. Таким чином, допомога з тимчасової непрацездатності фактично може перевищувати 100% середнього заробітку постраждалого працівника. Відповідно до інструкції про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян, затверджену наказом МОЗ від 13 листопада 2001р. № 455, допомога з тимчасової непрацездатності виплачується за місцем роботи на підставі листка непрацездатності.

На відміну від щомісячних страхових виплат, призначуваних при стійкій втраті працездатності, розмір допомоги з тимчасової непрацездатності не може бути зменшений, якщо ушкодження здоров'я відбулося в результаті грубої необережності потерпілого.

Згідно з діючим законодавством, до страхових виплат не зараховуються пенсії, допомоги й інші виплати, призначені застрахованому як до, так і після настання страхового випадку. У зв'язку із цим, допомога з тимчасової непрацездатності при загостренні захворювання, яке сталося у результаті трудового каліцтва або професійного захворювання призначається в розмірі повного заробітку протягом усього періоду непрацездатності відповідно до чинних правил.